

בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 7519/18

ע"פ 7637/18

לפני :
כבוד השופט נ' סולברג
כבוד השופט ג' קרא
כבוד השופט י' אלרון

המערער ב-ע"פ 7519/18 : דהוד אבו סנינה

המערער ב-ע"פ 7637/18 : מוסטפה רומאן

נגד

המשיבה : מדינת ישראל

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי ירושלים ב-
ת"פ 69657-03-17 מיום 12.09.2018 שניתן על ידי כב'
השופטת ד' כהן-לקח

תאריך הישיבה : י"ז בשבט התשע"ט (23.01.2019)

בשם המערער ב-ע"פ 7519/18 : עו"ד אוסמה חלבי

בשם המערער ב-ע"פ 7637/18 : עו"ד רמי עותמאן

בשם המשיבה : עו"ד הדר פרנקל

בשם שירות המבחן למבוגרים : גבי ברכה וייס

פסק-דין

השופט י' אלרון:

הערעור המונח לפנינו מופנה כלפי חומרת העונש שהושת על המערערים בגזר
דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים (כב' השופטת ד' כהן-לקח) בת"פ 69657-03-17
מיום 12.09.2018.

1. המערערים הורשעו על-פי הודאתם בעובדות כתב אישום מתוקן שגובש במסגרת הסדרי טיעון שכללו "הודאה וטיעון פתוח לעונש".

במסגרת כתב האישום המתוקן יוחסה למערער בע"פ 7519/18 (להלן: אבו סנינה) עבירת שוד, לפי סעיף 402(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין או החוק); ואילו למערער בע"פ 7637/18 (להלן: רומאן) יוחסו עבירות של סיוע לשוד לפי סעיפים 402(א) ו-31 לחוק העונשין, וכן עבירה של הפקרה אחרי פגיעה, לפי סעיף 64א(ב) לפקודת התעבורה [נוסח חדש].

2. בגין הרשעתם בעבירות האמורות השית בית המשפט על המערערים עונשים כדלקמן:

על אבו סנינה נגזרו 20 חודשי מאסר לריצוי בפועל, באופן שחודש אחד מתוכו ירוצה בחופף לעונש מאסר בפועל בן 3 חודשים שהושת עליו בתיק אחר, והיתר ירוצו במצטבר לו, כך שבסך הכול ירצה אבו סנינה 22 חודשי מאסר בפועל, בניכוי ימי מעצרו.

בנוסף הושתו על אבו סנינה 3 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור עבירת רכוש או אלימות מסוג עוון (למעט עבירות לפי סעיפים 413 ו-192 לחוק העונשין) במשך 3 שנים ממועד שחרורו ממאסר; 7 חודשי מאסר על תנאי לבל יעבור עבירת רכוש או אלימות מסוג פשע במשך 3 שנים ממועד שחרורו ממאסר; וכן פיצוי למתלונן בסך 4,000 ש"ח.

על רומאן הושתו 12 חודשי מאסר בפועל; 3 חודשי מאסר על תנאי, לבל יעבור עבירת רכוש, אלימות או הפקרה לאחר פגיעה מסוג עוון (למעט עבירות לפי סעיפים 413 ו-192 לחוק העונשין) במשך 3 שנים ממועד שחרורו ממאסר; 7 חודשי מאסר על תנאי לבל יעבור עבירת רכוש, אלימות או הפקרה לאחר פגיעה מסוג פשע במשך 3 שנים ממועד שחרורו ממאסר; פסילה בפועל מלקבל או להחזיק רישיון נהיגה למשך 3 שנים מיום שחרורו ממאסר; ופיצוי למתלונן על סך 4,000 ש"ח. כן הורה בית המשפט על חילוט רכבו של רומאן.

3. על פי המתואר בכתבי האישום המתוקנים, ביום 10.3.2017 שהה המתלונן בחניון בירושלים בשעת לילה מאוחרת כשהוא מחופש לאישה לרגל חג הפורים. המערערים נכנסו לרכבו של רומאן שחנה במקום, ומשהבחינו במתלונן, נעו לכיוונו עם

הרכב וביקשו שיצטרף אליהם. משסירב, קירב אליו רומאן את רכבו, ואבו סנינה, שישב במושב הרכב הקדמי לידו, הושיט את ידו אל מחוץ לחלון וניסה ליטול מידי את ארנקו.

רומאן האיץ את רכבו ונסע במהירות מחוץ לחניון, באופן שגרם למתלונן להיתלות על החלון הקדמי של הרכב כך שפלג גופו העליון בתוך הרכב ופלג גופו התחתון מחוצה לו. במהלך הנסיעה, ובעוד המתלונן תלוי בין שמיים לארץ, הכה אותו אבו סנינה בראשו באגרופים בכדי ליטול ממנו את ארנקו. לבסוף, נפל המתלונן על הכביש, במרחק של למעלה מ-100 מטרים מהחניון, ואילו ארנקו, אשר הכיל טלפון סלולארי, כ-50 ש"ח במזומן, כרטיסי אשראי, תעודת זהות ואת מפתחות ביתו, נותר בידי המערערים. המערערים נמלטו תוך שהותירו את המתלונן במקום.

בעקבות מעשי האלימות נזקק המתלונן לתפרים בסנטרו וסבל מסימני חבלה על החזה הקדמי, שפשופי עור על מותן ימין ובשני הקרסוליים, וכן תנועה מוגבלת ברגליים עקב כאבים אשר בעטיים נאלץ להיעזר בקביים.

ההליך בבית משפט קמא

4. עובר לגזר הדין, הוגשו לבית משפט קמא תסקירי שירות המבחן בעניינם של המערערים.

בתסקיר שירות המבחן צוין כי אבו סנינה הביע צער על הפגיעה שהסב למתלונן ואת רצונו לפצותו על כך, אך הטיל את עיקר האחריות למעשים המתוארים בכתב האישום על רומאן, תוך שטען כי הוא שיזם את ביצוע השוד. שירות המבחן התרשם כי אבו סנינה "מוצא [...] ריגוש דרך [...] שימוש בסמים, אשר מערערים את יכולתו להפעיל שיקול דעת ביחס למעשיו ולגלות אמפתיה כלפי הזולת", וכי במצבים שבהם הלה נוקט באלימות, הוא "מתקשה לווסת ולמתן את התנהגותו האלימה".

שירות המבחן העריך כי קיים סיכון להישנות התנהגות עבריינית, אולם אם ישולב במסגרת טיפולית אינטנסיבית וממושכת, הסיכון לכך יפחת.

לנוכח גילו הצעיר יחסית של אבו סנינה ובשים לב לפרק הזמן שבו עמד בתנאים מגבילים, המליץ שירות המבחן להעמידו בצו-מבחן למשך שנה וחצי ולהטיל עליו עונש "מוחשי של מאסר בעבודות שירות", לצד מאסר מותנה, ופיצוי כספי למתלונן.

באשר לרומאן, שירות המבחן התרשם כי הלה נטל אחריות חלקית על מעשיו תוך שהביע "צער מילולי" וחרטה על הפגיעה במתלונן ועל הימלטותו מהמקום, אך מתקשה "לגלות אמפתיה כלפי המתלונן" ו"נוטה לטשטש" את חומרת המעשים המיוחסים לו. בהקשר זה צוין כי לטענת רומאן, לא היה מודע לכוונותיו של אבו סנינה לביצוע השוד ולא היה שותף לתכנונו – וכי נמלט מאחר ש"נלחץ מן האירוע".

עוד הוערך בתסקיר כי קיימים מספר "גורמי סיכוי לשיקומו" של רומאן, ובכללם היעדרו של רישום פלילי לחובתו; העובדה כי הוא מגלה יציבות תעסוקתית תוך שתומך כלכלית באימו; וכן מעצרו וההליך המשפטי נגדו, אשר מהווים עבורו "גורם מרתיע ומציב גבולות".

בנסיבות אלה, המליץ שירות המבחן להשית על רומאן "עונש מוחשי-חינוכי לצד עונש הרתעתי", ולבחון את התאמתו לביצוע עונש מאסר בעבודות שירות לצד עונש מאסר על תנאי ופסיקת פיצויים לטובת המתלונן.

5. בגזר דינו עמד בית משפט קמא על הפגיעה שגרמו המערערים במעשיהם לערכים החברתיים של הגנה על תחושת הביטחון האישית של האזרח, שלמות גופו ונפשו, ואף ציין את הפקרת המתלונן בכביש לאחר הפגיעה בו.

באשר לנסיבות ביצוע העבירה, ציין בית משפט קמא כי "מדובר באירוע ספונטני, פרי החלטה שהתגבשה בסמוך לפני ביצוע מעשה השוד", באופן המפחית מחומרתו. לצד זאת, צוין כי יש לקבוע מתחם ענישה חמור מהרגיל בעניינם של המערערים, וזאת בשל תקיפת המתלונן במצב פגיע בהיותו מחופש לאישה בנעלי עקב שהקשו על הליכתו "באופן שהיה עלול לטעת רושם לכאורי לפיו מדובר בקורבן קל-לפגיעה"; בשים לב לנזק שנגרם לו כתוצאה מהמעשים; ולנוכח העובדה שהרכוש שנגנב ממנו לא הושב לידיו עד למועד גזר הדין.

לעניין חלקו היחסי של כל אחד מהמערערים בביצוע העבירות, קבע בית משפט קמא כי חלקו של אבו סנינה משמעותי מזה של רומאן, וזאת מתוקף היותו המבצע העיקרי של עבירת השוד.

לאור שיקולים אלו ולנוכח מדיניות הענישה הנוהגת ביחס לעבירות שבהן הורשעו המערערים, קבע בית משפט קמא כי מתחם העונש ההולם את מעשיו של אבו סנינה נע בין 18 ל-48 חודשי מאסר בפועל. בעניינו של רומאן, נקבע מתחם ענישה כולל אשר נע בין 12 ל-36 חודשי מאסר בפועל.

במסגרת גזירת עונשם של המערערים בתוך המתחם סקר בית משפט קמא את מכלול השיקולים הרלוונטיים, לרבות נסיבותיהם האישיות, כפי שבאו לידי ביטוי בהרחבה בתסקירי שירות המבחן, והשית עליהם את העונשים המפורטים בפסקה 2 לעיל.

טענות הצדדים בערעור

6. המערערים טוענים בערעוריהם כי מתחמי הענישה שנקבעו בעניינם מחמירים יתר על המידה ביחס למדיניות הענישה הנוהגת, וכי ממילא היה מקום לחרוג מהם לקולא לנוכח נסיבותיהם האישיות והודאתם בעובדות כתבי האישום המתוקנים. כמו כן טוענים המערערים כי שגה בית משפט קמא כאשר סטה לחומרא מהמלצת שירות המבחן, והשית עליהם עונשי מאסר בפועל.

בא-כוחו של אבו סנינה טען בפנינו כי מעשיו, כמו גם העבירות האחרות שאותן ביצע בעבר, בוצעו במהלך תקופת משבר קצרה שבה השתמש בסמים – אשר ממנה השתקם, והוסיף כי האינטרס לשקמו מצדיק הטלת עונש שניתן לרצותו בדרך של עבודות שירות.

בא-כוחו של רומאן טען כי אין לייחס לו חלק משמעותי בביצוע השוד, וכי היה מקום להקל בעונשו, וזאת, בין היתר, לנוכח חילוט רכבו ושלילת רישונו לתקופה ממושכת.

7. מנגד, באת-כוח המשיבה סמכה את ידיה על גזר דינו של בית משפט קמא והדגישה את חומרת מעשיהם של המערערים. בפרט, נטען כי עונשו של רומאן משקף כראוי את חלקו המשמעותי בשוד, לאחר שקירב את רכבו למתלונן באופן שאיפשר לאבו סנינה לאחוז בארנקו של המתלונן; סייע להימלטותו מהזירה; והפקיר את המתלונן במקום כשהוא חבול ומוכה.

באשר לטענות המערערים כי יש להקל בעונשם בכדי לאפשר את שיקומם, טענה באת-כוח המשיבה כי מתסקירי שירות המבחן בעניינם עולה כי השניים לא נטלו אחריות מלאה על מעשיהם, והדגישה את עברו הפלילי המכביד של אבו סנינה.

תסקירי שירות המבחן המשלימים

8. עובר לדיון שהתקיים בפנינו, הגיש שירות המבחן תסקירים משלימים בעניינם של המערערים בהם נסקרו מכלול נסיבותיהם האישיות והמשפחתיות, כפי שאף עלו

בתסקירים הקודמים שהוגשו בעניינם, תוך ציון הקורות אותם מאז מתן גזר הדין בעניינם ועד עתה.

בתסקיר המשלים בעניינו של אבו סנינה צוין כי הלה משתתף בתכנית טיפולית לגמילה מסמים, וכי במהלך התקופה הרלוונטית לתסקיר לא נפתחו נגדו תיקים פליליים חדשים. בנוסף צוין כי אבו סנינה מעוניין להשתלב בהליך "צדק מאחה" שבמסגרתו תיבחן האפשרות לעריכת מפגשי גישור בינו לביין המתלונן.

בתסקיר המשלים בעניינו של רומאן נכתב כי הלה שב והביע חרטה וצער על מעשיו ועל הפגיעה שגרם למתלונן, אך יחד עם זאת, הוא חווה את העונש שהושת עליו כחמור בשים לב לחלקו היחסי במעשים.

דיון והכרעה

9. דין הערעורים להידחות.

10. כידוע, אין דרכה של ערכאת הערעור להתערב בעונש שנגזר על-ידי הערכאה הדיונית, אלא במקרים שבהם ניכר כי הוא חורג באופן קיצוני מהענישה המקובלת במקרים דומים אחרים, או בנסיבות שבהן נפלה על פני הדברים טעות מהותית וכולטת בגזר הדין (ראו למשל: ע"פ 9821/16 פלוני נ' מדינת ישראל (30.11.2017); ע"פ 5590/16 נתשה נ' מדינת ישראל (17.1.2018)).

11. בית משפט זה עמד לא אחת על החומרה היתרה שבעבירת השוד, וזאת בפרט כאשר היא מתבצעת במרחב הציבורי, דבר אשר פוגע הן בתחושת הביטחון של הקרבן, והן בתחושת הביטחון הכללית של הציבור – אשר ציפייתו הבסיסית היא כי יוכל להתנהל בביטחון וללא אימה ברחובה של עיר (ראו למשל: ע"פ 4125/14 חרב נ' מדינת ישראל (6.1.2015)).

בשל החומרה האמורה, מדיניות הענישה הנוהגת ביחס לעבירות אלה כוללת עונשי מאסר בפועל משמעותיים. זאת, גם במקרים שבהם העבירות מבוצעות באופן חד-פעמי וספונטאני ללא אלימות חמורה, ואף כאשר שירות המבחן ממליץ להימנע מעונש מאסר בפועל משיקולי שיקום (ראו למשל: ע"פ 772/13 יחיא נ' מדינת ישראל (29.6.2014); ע"פ 6862/13 חג'אזי נ' מדינת ישראל (7.7.2014)). לעניין זה נקבע לא אחת כי בית המשפט אינו מחויב בהמלצת שירות המבחן, וכי המלצה זו היא רק אחד

מהשיקולים המונחים בפני בית המשפט בבואו לגזור את דינו של נאשם (וראו: רע"פ 5023/18 בדיר נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (28.6.2018)).

חומרת עבירות השוד בשל פגיעתן בתחושת הביטחון של הפרט ניכרת אף בענייננו. המתלונן, כמו רבים אחרים בציבור הרחב, תפץ לחגוג את חג הפורים עד לשעת לילה מאוחרת מבלי שיאונה לו כל רע, אולם בפועל, מצא עצמו מותקף במפתיע על ידי המערערים. מיותר להכביר במילים על חומרת הפגיעה שנגרמה למתלונן – הן הפיזית והן הנפשית – כתוצאה ממעשיהם של המערערים.

עוד אדגיש כי מקובלת עליו ההבחנה שערך בית משפט קמא בין אבו סנינה ורומאן בגזר דינו לעניין חלקם בביצוע המעשים מושא כתב האישום, וכנגזרת מכך, איני מוצא כל קושי בעונש החמור יותר שהוטל על אבו סנינה בנסיבות העניין.

על כך יש להוסיף כי בטרם ההגעה להסדר נדרש המתלונן לחוות בשנית את ליל התרחשות האירועים האלימים כלפיו, משלא נחסכה עדותו בפני בית משפט קמא. עובדה זו, כשלעצמה, אינה פועלת כנסיבה לקולא שיש להתחשב בה בעת מתן גזר דינם של המערערים.

בסיכומם של דברים, אני סבור כי נסיבותיהם האישיות של המערערים נסוגות בפני חומרת מעשיהם, ומשכך אין להתערב בעונשים שהושתו עליהם.

12. סוף דבר, הערעורים נדחים.

13. המערערים יתייצבו לשאת בעונשי המאסר בפועל שהוטלו עליהם ביום 3.3.2019 עד השעה 10:00 בימ"ר ניצן, או על פי החלטת שירות בתי הסוהר, כשברשותם תעודת זהות או דרכון. על המערערים לתאם את הכניסה למאסר, כולל האפשרות למיון מוקדם, עם ענף אבחון ומיון של שירות בתי הסוהר, בטלפונים: 08-9787377 או 08-9787336.

ש ו פ ט

השופט נ' סולברג:

אני מסכים.

שופט

השופט ג' קרא:

אני מסכים.

שופט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט י' אלרון.

ניתן היום, ט' באדר א התשע"ט (14.2.2019).

שופט

שופט

שופט